

MUDDERKLIRE, *ACTITIS HYPOLEUCA*, SOM DANSK YNGLEFUGL

AF

HANS PEDERSEN

Paa Frederiksholms tidligere Omraade, det nuværende »Sydhavnsterræn«, fandt jeg den 24. Maj 1924 et Par ynglende Mudderklires. Jeg var to Gange gaaet forbi Reden i ca. 15 m Afstand, uden at Fuglen rørte sig, men da jeg senere paa Dagen tilfældig kom lige imod denne, fløj Fuglen af, da jeg var paa 8 à 10 m Afstand. Fuglen fjernede sig ca. 20 m, hvor den blev staaende, indtil jeg gik et Stykke bort; herefter løb den straks tilbage til Reden, og paa mindre end 5 Minutter laa den igen paa Æggene. En Sti, som dog ikke var stærkt benyttet, førte forbi Reden i ca. 20 m Afstand; Folk færdedes paa Terrænet, og Børn legede i ikke lang Afstand derfra, uden at Fuglen lod sig forstyrre. En stor Fabrik havde sit Plankeværk ca. 15 m fra Reden, og inden for Plankeværket var der en Del Støj. Da Reden formentlig paabegyndtes først i Maj, har Jorden sandsynligvis været en Del fugtig; i Nærheden fandtes en større Fordybning, hvor der maaske dengang stod Vand, men nu var det hele aldeles tørt. Fra Redestedet til Stranden, som var det nærmeste Vand, var ca. 300 m, men derimellem laa ovennævnte Fabrik, en stærkt befærdet Vej og et Stykke Græsmark. Terrænet, som er stærkt leret, bebos af Toplærke (*Alanda cristata*) og Gul Vipstjert (*Motacilla flava*), som har Redeplads i de store Græs- og Ukrudts-totter, hvormed den fuldstændig aabne Mark er overgroet. Reden var lavet af fjorgammelt Græs, og var nærmest kun en Krans, da Underlaget var saa tyndt, at Æggene næsten laa paa Jorden; den laa ved Siden af en fjorgammel Graabyrke (*Artemisia vulgaris*), var ganske lidt skjult og indeholdt 4 stærkt rugede Æg. Æggene vare lyst lergule, bestrøede med smaa brune Pletter, tættest ved den butte Ende, paa de to endog sammenflydende til én sortebrun Skjold. I Forhold til Fuglens Størrelse var Æggene meget store.

At Mudderkliren er en i Danmark meget sjældent ynglende Fugl, maa betragtes som givet; uagtet den i Yngletiden optræder meget tillidsfuldt og anlægger sin Rede ved befærdede og let tilgængelige Steder, har dog vore bedste Ornithologer, i Følge den foreliggende Litteratur, kun ganske enkelte Fund at opvise.

Nedenstaaende meddeles alle de Oplysninger, jeg har kunnet faa i Hænde om Mudderklirens Yngleforhold her i Landet:

Hos N. Kjærbølling: »Skandinaviens Fugle«, 2. Udg., ved J. Collin, 1875—77, Side 520 meddeles: »Den er temmelig almindelig paa Efteraarstrækket og er nu og da funden ynglende ved stenede, raskløbende Bække her i Landet, f. Ex. ved Sønderomme og Rørbæk pr. Veile. Efter Teilmann fandtes for en Del Aar siden dens Rede i Endrupholms Have, og Fischer fandt den 21de Juni 1872 dens Rede med 4 Æg under en Stikkelsbærbusk i Dronninglunds Kjøkkenhave«.

Sidstnævnte Fund var iøvrigt faa Aar i Forvejen blevet indgaaende beskrevet af J. C. H. Fischer i dennes Afhandling: »Anden Fortsættelse af Iagttagelser over Danmarks Fugle med særligt Hensyn til Vendsyssel«, som staar trykt i Naturhistorisk Tidsskrift, III. Række, 8. Bind, 1873, Side 469—72. Han fortæller her, hvorledes han, efter forgæves Dagen igennem at have søgt at finde Svaleklirens Rede, om Eftermiddagen den 21. Juni 1872 »træt af Dagens Byrde og Hede«, drev ud ad Vejen fra Dronninglund Nord paa. Derefter »drejede jeg ind i en to Aar forud anlagt Kjøkkenhave, og her standsede jeg for at see paa Jordbærbedene og beregne de Fremtidsudsigter, de aabnede. I det ene Bed var just en næsviis Tidsel i Færd med at skyde op; for dog at gjøre Noget, besluttede jeg at ødelægge den. Jeg traadte da over den med unge Stikkelsbærbuske beplantede Rabat, som skilte Gangen fra Jordbærrene, gik ind mellem Bedene, udførte Bedriften og traadte igjen tilbage over Rabatten ud i Hovedgangen. Indtil dette Øjeblik havde det Hele været saa dagligdags og trivielt som vel muligt; men nu hændte der Noget, som pludselig vendte min Sløvhed til den spændteste Opmærksomhed. Idet jeg gik over Rabatten, maa jeg formodentlig med min Stok eller min Fod have stødt til en af Stikkelsbærbuskene; jeg veed det ikke. Men ud af den foer lige over mine Fødder en Vadefugl, som tumlede sig frem i Gangen foran mig, idet den nu vilde løbe, men saa var halt paa begge Ben, nu flyve, men saa var lam paa begge Vinger. Havde jeg staaet

i en Eng, vilde jeg selvfølgelig ikke i mindste Maade have undret mig; thi hvem har ikke der skræmmet en Ryle af den lige foran hans Fødder værende Rede og seet den tumle sig frem i Græsset med lignende Fagter, beregnede paa at drage Fredsforstyrrerens Opmærksomhed bort fra Reden? Men her, mellem Stikkelsbær og Lavendler, Jordbær og Sukkerærter, hvad i al Verden skulde dog en ynglende Vadefugl her? Medens jeg saaledes stod og ikke ret vidste, hvad jeg skulde tænke, havde Fuglen naaet Enden af Gangen, og da den nu havde Havediget umiddelbart foran sig, kunde den ikke længere fortsætte sin Flugt lige ud, men maatte bøje til Siden, ind i en anden Gang. Paa Hjørnet af de to Gange lod den til at anstrenge sig af alleryderste Evne for at kunne komme videre. Først rejste den sig op, saa højt den kunde strække sine Ben, og slog sit Bryst 3 eller 4 Gange ned mod Jorden; derpaa lagde den sig plat ned paa denne og rystede nogle Øjeblikke sine Vinger som i krampagtige Bevægelser. Dette udførte den saa mesterligt, at den virkelig bedrog mig; jeg troede, at det var en af en Rovfugl saaret eller maaske syg Stakkel, der kjæmpede med Døden foran mine Øjne. Men Skuffelsen var kun et Øjebliks Sag; thi nu bøjede den ind i den anden Gang, hvor Buske skjulte den for mig, og det derfor vilde have været hensigtsløst at fortsætte Forstillelsen. Her blev den paa en Gang sig selv, og jeg fik netop et Glimt af den at see, da den i rask og smidig Flugt passerede en Aabning mellem to Buske og strax efter skyndsomt ilede ud over Havediget. Alt-saa maatte der, hvor lidt jeg i Grunden var tilbøjelig til at troe derpaa, være en Fuglerede lige ved Siden af mig, og det en Rede, der ikke tidligere med Sikkerhed vides funden i vort Fædreland. Jeg vendte mig da lidt nysgjerrig til Stikkelsbærbusken, hvor fire let synlige Æg strax hævede enhver Tvivl. Inden jeg imidlertid omtaler Reden, vil jeg fortælle, hvad jeg videre saae til Fuglen. Efterat jeg havde beseet Reden, gik jeg udenfor Havediget og stillede mig paa et Sted, hvor jeg haabede at kunne opdage Fuglen, naar den søgte tilbage til sin Rede. Jeg ventede heller ikke længe forgjæves. Den kom flyvende fra den samme Side, hvor den var ilet bort, og satte sig paa Havediget lige over for mig. Her løb den livligt omkring og snapede forbiflyvende Insekter; da dette havde varet en Stund, hoppede den op paa en Pæl af et Kvarteers Højde, der stod paa Diget, og satte sig her til Ro, aabenbart ventende paa, at jeg

skulde gaae min Vei. Jeg føjede den deri og trak mig noget længere tilbage. Strax efter forlod den sin Pæl, men fløj ikke lige til Reden; den satte sig derimod bag ved et Ærtebed, for skjult af dette at liste sig videre.

Som alt bemærket, fandtes Reden under en ung Stikkelsbærbusk, hvis ene Green strakte sig hen over den, men hvis fattige Løv kun ydede den et saa tarveligt Skjul, at den strax maatte opdages af Enhver, der tilfældigviis kom til at kaste sit Øje hen imod Stedet. Den var vel langtfra noget Konstværk, men dog bygget med meget større Omhu, end man sædvanligviis finder anvendt af Vadere, der bygge paa Jorden. Underlaget var et omtrent 1 Tomme tykt Lag af fiin og tør Muldjord, sammenblandet med ganske korte Straa. Ovenover dette Lag var Redehullheden dannet ved at beklæde et rundt, 2 til 3 Tommer dybt Hul i den for al Græs væxt blottede tørre og temmelig faste Jord med et Lag af Straa, der paa Siderne var omtr. $\frac{1}{4}$ Tomme, i Bunden omtr. $\frac{1}{2}$ Tomme tykt. Alt Straaet var øjensynligt hentet fra den Gjødning, der var lagt paa Jordbærrene ved Siden. Redens Gjennemsnit noget fra Overkanten var ikke over 3 Tommer, hvoraf følger, at Æggene ikke kunde ligge ned i Reden. Som bekendt lægge sneppeagtige Fugle i Almindelighed 4 Æg, der ligge i Reden paa Siderne, med Spidserne vendte mod Midten. Her var ogsaa 4, men Redens ringe Gjennemsnit tillod dem ikke at ligge ned; de stode derimod næsten lodret op paa den spidse Ende ved Siden af hverandre. Æggene vare aldeles friske; det sidste vistnok lagt samme Dag, jeg fandt Reden, eller Dagen forud. Størrelsen er lidt over det almindelige og Farven ret kraftig; iøvrigt ere de normale.

At Mudderkliren forekom ved Dronninglund paa den Tid, havde jeg ikke den mindste Anelse om; endmindre tænkte jeg mig Muligheden af, at den skulde yngle paa det Sted. Den omtalte Kjøkkenhave ligger paa Hjørnet af to stærkt befærdede Veje og i den umiddelbare Nærhed af al den Uro og Larm, der er uadskillelig fra en stor Gaard. Sammen med Eieren havde jeg i de foregaaende Dage ofte besøgt Haven, og hans Jagthund fulgte da med; Katte færdes jævnlig der. Og dog fandtes Reden af den sky Klire ikke en Alen fra den ene Hovedgang, nær ved Havens eneste Indgang, kun slet dækket af en ung Busk. Her belønnes jeg for at drive Tiden hen i Mag med at finde de første danske Æg af en Klireart, hvis Ophold

der jeg slet ikke formodede, medens jeg anstrengt, men forgjæves, havde arbejdet i tre af Aarets længste Dage for at finde Reden af en anden Klire, om hvilken jeg vidste, at den var der. Det er ikke altid Anstrengelsen, der belønnes.

I Jonas Collin: »Meddelelser om danske Fugle«, 1895, Side 89, staar: »Ifølge Møhl-Hansens Angivelse træffes den nu og da i Yngletiden ved Arresø. — I Juni 1890 fandtes to Reder paa en Hedebakke ved Hald Sø pr. Viborg. De indeholdt hver fire Æg. (J. C. E. Christiansen). — 27. Juli 1891 blev der ved Krarup Aa fundet en Rede med 4 Æg (Samme). — Ved Thorsø og flere Steder ved Silkeborg er den almindelig hele Sommeren og er oftere truffet ynglende der (Samme)«.

I »Viborg Omegns Fugle« af kongl. Skovfoged J. D. Christiansen, 1890, staar Side 40: »Ved Hald Sø har jeg flere Gange set den i Yngletiden, og den $\frac{9}{8}$ 88 traf jeg ved Karup Mølle 2 gamle Fugle og 2 halvvoxne, ikke ganske flyvefærdige Unger, hvoraf jeg skød den ene; efter den Størrelse, den havde, kan der ikke være Tvivl om, at den er udruget der i Nærheden«.

I »Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift«, 1. Aargang, 1906—07, Side 11, skriver H. Winge om Mudderkliren: »Faaltlig som ynglende. Trækfugl. Almindelig paa Gjennemrejse«.

Sammesteds, Fjerde Aargang, 1909—10, Side 103, fortæller A. Hagerup om et Besøg i Ringive Præstegaards Have den 6. Juni 1910 blandt andet, at han »pludselig fik Øje paa en Fugl, der tæt ved mig listede sig hastig langs Jorden bort fra mig — om den til at begynde med løb eller fløj, kunde jeg ikke afgøre; det kom saa overraskende, at jeg ikke rigtig sandede, før den ved Hegnet hævede sig netop saa meget fra Jorden, at den kunde smutte bort mellem 2 Trætoppe. I samme Nu stod for mig Fischers livfulde Skildring af, hvorledes han i 1872 under en Stikkelsbærbusk i Haven ved Dronninglund fandt den første danske Rede af Mudderkliren — — og jeg vidste ogsaa, hvor jeg skulde lede efter Reden. Denne fandtes da ogsaa det første Sted, jeg søgte den, under en halv Meter høj Pimpenillerosenbusk, tæt ved Stammen og delvis skjult af Grenene. De 4 Æg, som den indeholdt, faldt udmærket godt sammen med Omgivelserne, saa at Reden i Virkeligheden var fortrinligt beskyttet mod Opdagelse. Buske og Urter stod her temmelig spredte, og den løse, sandede og fugtige Jordbund (tidligere Eng) havde mange bare Pletter. Børnene færdedes

dagligt i et eller faa Skridts Afstand fra Reden, saa at jeg undredes over at Fuglen ikke havde valgt et roligere Sted. Reden stod temmelig dybt i Jorden og var solidt udforet med visne Græsstykker. Redeskaalen var i Størrelse omtrent som Solsortens og Æggene maatte for at faa Plads staa omtrent paa Spidsen. At Mudderkliren yngede ved Ringive var forøvrigt ingen Nyhed for mig; for en halv Snes Aar siden fik jeg derfra nogle havarede Æg af denne Fugl«.

Sammesteds, 6. Aargang, 1911—12, Side 133, læses: »Om Fund af dens Rede i Rold Skov (S. for Aalborg) meddeler C. Weismann følgende: Reden med 4 Æg var anbragt paa Jorden ved en Lyngbusk, der dækkede over den; den havde en temmelig dyb Skaal omtrent som en Drosselrede og var foret med Græs; Stedet, hvor den var bygget, var Bredden af en delvis udtørret Sø; en Sti gik tæt forbi Reden, og i den første Tid laa Fuglen meget let og fløj fra Reden, naar man kom den ca. 15 m nær; senere laa den fast. Reden blev første Gang set 11. Juni 1911, og 25. Juni var Ungerne borte. — Reden med Omgivelser blev sendt til O. Helms og i Efteraaret forevist ved et Møde i »D. O. F.«.

Sammesteds, 8. Aargang, 1914, Side 211 meddeles endelig: »Mudderkliren yngede atter iaar (1913) i Rold Skov, havde 5 Æg. (C. Weismann)«.

